

SLOVSTVO.

Fran Albrecht: **Pesmi življenja**. Umetniška propaganda v Ljubljani. 1920. — Albrecht se je v tej drugi zbirki razvil, kar je za pesnika nujna potreba: svoj svet je obogatil z novimi spoznanji in ga po svoje domel. Sicer imamo tu še pesmi iz prejšnje dobe, ki se v *Mysteria dolorosa* niso vjele in so spadale že v novo zbirko, vendar je v celoti to novo obzorje. Pred seboj imamo moža. Kar je bilo prej iskanje in spoznanje, je tu razodetje drugim. Ni več osebnega razglabljanja, pa tudi vseobčega človeškega gorja in smeha ni, temveč posebno, socialno gorje je ta novi svet. Po krizi zbrana izpoved in oznanjenje obenem; pesnik postane človek sredi delovne množice, socialni dogmatik in pričiigar tiste vere, ki v vsem materializmu gre preko sedanjosti in prenaša žrtev svoje vere ne zase, temveč za bodoči rod. To je treba poudariti, ker se zdi, da je Župančičev apostrof v *Dumi* našel v Albrechtu izrazitega govornika.

Jaz sanjam veliki potres,
ki zruši nad nami obzorja,
da bruhnejo narodov morja
podzemeljska v svet kakor kres... (Str. 14.)

Vendar Albrecht ni toliko videc, ki gleda skozi slutnjo srca in sodi iz perspektiv; on stoji v vrsti bojevnikov, ki so sprejeli vero in program, ni olimpijec z lastnim svetom, on naskakuje Olimp; često se prerije v ospredje množice, stopi na tribuno in razlaga. Zato je njegova pesem čista le tedaj, kadar je najtišja (*Moj črni brat*, str. 30), in zato je ta vera črnega trpina z deljeno dušo, proklinjajočo in molečo, res iskrena takrat, kadar postane nje poet iz dogmatika stvaritelj, tedaj kadar se vera pretvori v gledanje. Zato se meni zdi Molitev (str. 38) najlepša pesem cele zbirke.

Dosleden samemu sebi se je celo v prvi zbirki le rahlo dotaknil domačih tal; tu pa črte domovine čisto izginejo, ker je vsa uklenjena v carstvo svobode, v bratstvo preko oceana in sega — pod zemljo. Iz te brezskrajnosti ni niti korak več do mistike; zato vidimo, da Albrechtu tudi moderni mistiki niso neznani. Zadnje dognanje: *Pesem življenja*, v obliki pogovora kakor Verlaineov *Moj Bog*, kaže, da se tu v skrajnosti združita misel in čuvstvo v en element, preko katerega ni več ničesar. Prav zato se mi zdi Albrechtova pot zelo hitro izmerjena, neorganična, vendar danes že čisto jasna. Izšel je iz mladine Župančičevih najmočnejših knjig, se vrnil vase in se ločil. Zatajiti pa še ne more svojega detinstva in vedno čuti nevarnost za svojo in-

dividualnost, ki jo rešuje na očitnem programu. Zato slišimo prečesto gesla in tedaj je govornik glasnejši od vsebine. To njega samega razdvaja in zato se boljši del nagiba mistični skrajnosti, ki pa tudi ni elementarna.

Ne smeli pa bi danes več pri njem brati verzov, kakor n. pr.: V dve zarji uklene mož voljo in moč (str. 7); od žolča in gneva se trga drobovje zemlje (str. 13); Jaz sem stopil iz sebe in nisem več jaz (str. 21); enak refren na str. 23; dokler nad nami pojo vaši koraki (str. 27); padajo naša semena (str. 28); ne trgajte duše, vi modri možje (str. 29); naš otec glad je, majka nam bolest (str. 31) in v črnih vrelcih je zavrela noč (str. 52); da bom drevo, ki svoje veje širi čez vse nebo, čez vsa obzorja daljna (str. 76). Celo pesem Alkimija (str. 15) in *Prerok* (str. 51) je težko sprejeti v Albrechtovo podobo.

France Koblar.

Dr. K. Ozvald, vseučilišni profesor, **Logika**. Uvod v znanstveno mišljenje. Ljubljana 1920. Kr. založba šolskih knjig in učil.

Univ. prof. Ozvald nam je podal s tem delom jako lepo zasnovan uvod v znanstveno mišljenje. (Opominimo naj, da ta *Logika* ni le 2. izdaja *Logike* iz l. 1912., temveč skoraj popolnoma novo delo.) Prvi, osnovni del obravnava pojme, sodbe in sklepe, drugi pa nauk o metodi (hevrstiko in sistematiko), torej vse, kar tvori formalno plat znanstvenega mišljenja. Prim. lepa poglavja o indukciji, o hipotezi, o definiciji in praktična navodila »za vsak dan«, da spoznaš veliko vrednost tega dela! Na koncu je kratek dostavek iz zgodovinskega razvoja *Logike*.

Če naj bi z dvema besedama označili vrline tega dela (ki so sicer bolj ali manj svojske vsem Ozvaldovim delom), bi bili ti: plastičnost in praktičnost. Profesor Ozvald je čudovito marljiv delavec, ki neprestano misli, čita in opazuje in te misli, beležke in opazke zbira, da jih uporabi v svojih delih. Zato so njegova dela tako bogata klenih rekel, miselnih utrinkov, zgledov in primer. Jezik mu je pester in slikovit. Ogiblje se kolikor moči abstraktnega izražanja. Abstraktno misel naj pojasni in približa zgled, primera, slika! To je ena značilnost. Druga je pa, da misli vedno na življenje. Dr. Ozvald ne verjame, da bi imela teoretična filozofija sama zase takšen pomen, kakor mislijo nekateri. Rad celo naglašava z Bergsonom in Schelerjem alogično plat duha, češ, da »razum niti zdaleka ni še vse v našem bitju in žitju« (123) in da je »še druga, enakopravna, samo da drugačnim svrham služeča vrsta spoznavanja — neposredno doživljanje« (24). Svojo *Logiko* je napisal naravnost »v znamenju življenja« (3).